

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

ÇOCUK EĞİTİMİNDE TİPOGRAFI

*Gültekin ERDAL

ÖZET

Eğitimin temeli olarak nitelendirdiğimiz okul öncesi eğitimin önemi, artık günümüzde tartışılmamaktadır. Ancak eğitim şekli ve materyalleri her zaman tartışmaya açık bir konu olacaktır. Yaratıcı tipografi çalışması ile okul öncesi çocuklarına öğrenmeyi eğlenceli kılmak, görsel ve fonetik tasarımlarla harfleri tanıtmak ve okumayı kolaylaştırmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmalara konu olan nesnel grupların, çocuğun bildiği, gördüğü ve bakmaktan zevk aldığı şeyler olmasına özen gösterilmiştir.

Yaratıcı tipografi, iki yıllık bir çalışma ürünüdür. İlk çalışmalar Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, GSF Grafik Bölümünde yapılmış ve yine aynı üniversitenin çocuklar evinde test edilerek sonuçlar değerlendirilmiştir. Çocuklar evinin öğretmenleri tarafından yapılan denemeler, çok olumlu sonuçlar vermiş ve çocukların son derece ilgi gösterdikleri rapor edilmiştir. Çalışmanın devamı niteliğindeki ikinci aşaması ise Uludağ Üniversitesi Teknik Bilimler MYO Grafik Programında yapılmış ve sonuçları aşağıda gösterilmiştir. Çalışmanın üçüncü ve son aşamasında ise, yaratıcı tipografi çalışmalarının, sayısal font tasarımlarına dönüştürülmesi ve kullanıma sunmak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, eğitim, tipografi, okul öncesi.

SUMMARY

Today, the importance of pre-school education which is described as the basis of education is not discussed any more. However, the state of education and its materials will always be a subject opened to debate. With creative typography studies, it is aimed to make learning entertaining for the pre- school pupils, to introduce letters with phonetic images and to facilitate reading. By this aim, it is cared that objective groups which are the subjects of studies are the things that is known, seen or liked by the pupils.

Creative typography is a product of two years of study. First studies are applied in GSF graphic department of Çanakkale Onsekiz Mart University and results are evaluated in the pupil house of the same university. Experiments made by the teachers of the pupils house end with very positive results and it is reported that children are really interested in it. Second stage described as the continuity of the study is made in the MYO graphic program of

* Öğr. Grv. Uludağ Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Grafik Bölümü-Bursa.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

Technical Institute of Uludağ University and the results are shown above. The third and the last stage of the study is transforming the creative typographical studies into numerical font images and present them into use.

KEY WORDS: Pupil, education, typography, pre-school.

Giriş

“Gutenberg’in düzenlenebilir – ya da hareketli- hurufat (movablen type) tekniğini basım ve çoğaltımda kullanmaya başlamasıyla birlikte “tipografi” terimi iletişim alanında yerini alır.” (Sarıkavak 2005:2) Başka bir deyişle tipografi terimi, Gutenberg’in yüksek baskı tekniğini geliştirmesiyle kullanılmaya başlanmıştır. Aslında bu teknik çok daha önceleri bir Çinli tarafından kullanılmış, ancak porselen kalıplar ve çok harfli Çin alfabesi, tekniğin daha ileri gitmesini engellemiştir. Buna karşın teknik, matbaanın hızla gelişmesine öncülük etmiştir. Gelişen matbaacılık, daha dayanıklı ve çok daha iyi baskı veren harfleri geliştirmekle ilgili araştırmaları zorunlu hale getirmiştir. İlk kez Johann Gutenberg ve çırağı Fust, Mainz şehrinde metal harflerle basım tekniğini uygulayarak, bu zorunluluğun gereklerini yerine getirmeye başlamışlardır. Gutenberg’in bu çalışmaları sonuç vermiş ve kırk iki satırlık İncil’i 1455 yılında basmayı başarmıştır. O andan itibaren Gutenberg, tipografi teriminin kapsam ve sınırlarının çizilmesine aracı olmuştur. Ancak o dönemdeki tipografi daha çok, yeni ve dayanıklı harflerin oluşturulması ve kullanılması için yapılan çalışmaları anlatıyordu. Bugün ise tipografi, “bütün baskı yazıları ve noktalama işaretlerinin sanatsal ve tasarıma dayalı özelliklerini ve üretim teknolojilerini konu alan bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmektedir.” (Becer 1997: 176)

“Gode, iletişimin, bir kişinin ya da gruplarla ortak kılınmasını sağlayan bir süreç olduğunu belirtmektedir. Bazılarına göre iletişim bir zihnin diğer zihinleri etkileme yollarının tümüdür ve sadece yazılı ve sözlü konuşmaları değil, müzik, resim, heykel, tiyatro, bale, dans gibi bütün insan davranışlarını içine alır.” (Ergin 2008:7). “İletişim türleri arasında en gelişmiş olanlarından biri, insan dilidir. Seslerle oluşan bu iletişim biçimi işaretler dizgisi haline geldiğinde, “yazı” diye adlandırdığımız bambaşka bir boyut kazanır.” (Uçar 2004: 94) Yazı, günlük hayatımızda her gün karşılaştığımız, kullandığımız ve hayatımızda mutlaka bir yer edinmiş ses simgeleridir. Bu simgelerin akılda kalırlığı ve anlaşılabilirliği, iletişim için önem taşır. Bu nedenle yazı bilimi, yazının kullanılacağı yer ve hedef kitlesi hakkında sürekli araştırmalar veya stilizasyonlar yapmak zorundadır.

“Son iki yüzyılda tipografinin gelişimi hız kazanmış, bu süre içinde yazı karakterlerinin yapılarında ve boyutlarında müthiş bir değişim olmuştur. Değişim halen devam etmektedir.” (Baeyens, 2002) Değişimi yönlendiren önemli etmenlerden birisi hedef kitledir. Hedef kitle, harfleri, anatomik yapısından boyutlarına ve hatta rengine kadar etkileyebilmektedir. Bu etkileşim, harflerin ve harf dizgelerinin kolay anlaşılıyor olmalarını ve hızlı okunmalarını sağlayarak, algılamayı kolaylaştırmalarına yardımcı olmaktadır. Bu beklenen bir sonuçtur. Ancak son zamanlarda yaygınlaşan posttipografi çalışmaları bilinen birçok geleneği değiştirmeye başlamıştır. Posttipografi, beklendiği gibi iletişimi kolaylaştırmaktan ziyade, sadece biçimle ilgilenmekte, sözcükle olan anlam bağını, başka bir deyişle okunurluğu gerektiği kadar önemsememektedir. (Resim 1)

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

Amaç

“Radyoda spikerlerin bir hikaye anlattığını düşünün. Ses hikayeye beraber değişir. Çünkü dinleyiciye bir sürü duygu ve karakteri yansıtır.” (İstek 2005:115). İşte de bu çalışma ile de aynı şey, henüz okuma yazma bilmeyen çocuklara yansıtılmaya çalışılmıştır. Amaç, çocukların daha önce görmedikleri, bilmedikleri harflerin formlarının, bildikleri nesnelere ile görselleştirerek, akılda kalıcılığı sağlamaktır. Çünkü gelişen teknoloji ile birlikte bilginin artması, eğitimi bir o kadar zorlamaktadır. Bilgi çokluğu, çocuk eğitiminde özel planları zorunlu kılmaktadır. Çocuk, bilgi denizinde boğulmamalı öğrenmeyi eğlenceli bulmalıdır. Aksi takdirde çocukta istem dışı davranışların belirmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle de eğitimin temelini daha eğlenceli hale getirilmesi ve çocuğun yaratıcılığın ortaya çıkartılması gerekmektedir. Yaratıcılık okul öncesi dönemde, öncelikle oyunlar yoluyla kendisini göstermektedir.

Son zamanlarda büyük üretici firmaların hedef kitlesi haline gelen okul öncesi çocuklarına yönelik ürünlerin, reklam kampanyalarına sık tanık olmaktayız. Maalesef bu reklam kampanyalarında kullanılan tipografinin çok özel olmadığını görüyoruz. Çocuklara yönelik tipografik çalışmaların yok denecek kadar az olması, yaratıcı harf tasarımlarının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu amaçla hazırlanan görsel ve fonetik çalışmaların, metinleri daha etkili kılmak, harfleri tanıtmak ve sevdirmek, okul öncesi ve okul çağı öğrenciler açısından önem kazanacaktır. Okumayı henüz öğrenen veya harfleri tanımaya başlayan anasınıfı öğrencilerinin, posttipografik harfler ile istenilen bir canlı veya cansız nesnel grubun tanıtılmasında, harflerin anatomik yapısını kavramalarına ve eğlenmelerine yardımcı olduğu gözlemlenmiştir.

Önemi

Uludağ Üniversitesi Teknik Bilimler MYO Grafik Bölümü ikinci sınıf öğrencileriyle, bir dönemlik ders süresince yapılan yaratıcı tipografi çalışmaları, hedeflenen sonuçları vermesi adına önemli bir adım olmuştur. Örgün ve II. öğretim sınıflarımızdan altmış öğrenciyle yapılan yaratıcı tipografinin, özellikle de okul öncesi çocuklarda dilsel ve görsel zekâlarının gelişmesinde yardımcı olması hedeflenmektedir. Bilindiği gibi çocuklarda öğrenme yolları değişik biçimlerde ve değişik devrelerde öne çıkmaktadır. California Üniversitesi eğitim uzmanı Dr. Sue Teele çocukların her dönemde aynı şekilde öğrenmediğini belirtmektedir. Dr. Sue; “Dilsel zekâ anaokulundan 3. Sınıfına dek öğrenmede güçlü bir alandır. Sonra kullanım azalıyor... Bu nedenledir ki ilkokullarda bilgiyi görsel, aktif öğrenme yolu ile iletmek en doğrudur” (Gardner, 1999: 39) demektedir. Yaratıcı tipografi okul öncesi ve okumayı henüz öğrenen çocuklarda, gerek dilsel gerekse görsel zekâlarının geliştirilmesinde etkili olacaktır. Çünkü dilsel zekâ gelişimini tamamlamış çocukların hafızası iyidir, okumayı yazmayı sever, yaşına göre sözcük dağarcıkları zengindir, sözel iletişimi iyidir, kelime oyunlarını sever. (Gardner, 1999: 41)

Yöntem

Tipografi dersini alan öğrencilerden, canlı veya cansız bir nesne grubu seçmeleri istenmiştir. Seçilen nesnelere isimlerinin ilk harflerinin, nesne ile ilişkilendirilerek, okul öncesi çocuklarına yönelik görsel ve fonetik harfler tasarlanmıştır. Bu çalışmalarda tasarımı yapan öğrencilerden, tasarıma, hangi grup nesne ile başlanmışsa, o grupla tüm alfabenin

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

tamamlanması ve harfin okunurluğunun bozulmamasına özen göstermesi de istenmiştir. Çalışmanın hedef kitesinin, okumayı bilmeyen ve ya henüz öğrenen okul öncesi çocukları olması, tasarımların görsel ve fonetik olmasını zorunlu kılmaktadır. Buradaki amaç bir harf dizgesi oluşturmak değil, harf dizgelerinde veya metinlerin ilk harflerinde kullanmaktır. Öğrencilerimizle uygulamaya koyduğumuz yaratıcı tipografi çalışmaları şu aşamada, büyük (majüskül) ve küçük (miniskül) harfler olarak sınırlandırılmıştır. Okul öncesi ve ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okumayı-öğrenmeyi eğlenceli kılmak hedefiyle yola çıkacağımız projede, kapsamlı bir fontun ihtiyacı her an görülmektedir.

Öğrencilerin yaratıcı tipografi çalışmaları sırasında, bazı kurallara bağlı kalmaları istenmiştir. Bunlardan ilki okunurluğun kaybolmamasıdır. Posttipografi çalışmalarında biçim, okunurluktan daha önemli olmasına karşın, bizim çalışmalarımızda hedef kitlenin çok özel olması nedeniyle, okunurluğun kaybolmamasına özen gösterilmiştir. “Öğretim ortamında da öğrencilerin kendi ilgilerine, ihtiyaçlarına ve yaşantılarına uygun cümlelerin ve görüntülerin seçilmesi onların dikkatlerini çekmede etkili uyarılar olabilir.” (Ergin 2008:65). Bu nedenle harflerin, doğru görünüyormaları gerekmektedir. Martin Baeyens’in deyimi ile “altın kural, doğru olması değil, doğru görünmesidir”. Çünkü doğru görünen her şey doğru okunacaktır. Öğrencilerden ikinci olarak, tasarıma hangi nesnel grupla başlanmışsa, o grupla tasarımın sonuçlandırılması istenmiştir. Böylelikle nesnel kargaşanın önüne geçilmiş olunacaktır. Öğrenci, öncelikle çocukların ilgileneceği, seveceği canlı ya da cansız bir nesnel grubu belirlemelidir. Belirlenen grubun, alfabenin bütün harflerini barındırıyor olması da önemli diğer bir ayrıntıdır. Tasarlanacak alfabenin, seçilen grup içinde Türkçe karşılığının bulunmaması durumunda, Latince isminden de yararlanılabileceği hatırlatılmalıdır (Şekil 1). Öğrenciye, akıllarına gelebilecek her türlü grubu harf tasarımlarına uyarlayabilecekleri tekrar hatırlatılmalıdır. Bu grupları gerekirse örneklendirmeli, hatta biyolojik sınıflandırmalara gidilmelidir.

Uygulama

Öğrencilerimizden Aynel Yavuz’un vahşi hayvanları konu alarak hazırladığı posttipografik çalışma (Şekil 2), hedef kitle öğrencilerine vahşi hayatı tanıtmayı amaçlamıştır. Bu çalışma ile alfabenin ilk harfi olan “A”, aslanı temsil ederek tasarlanmış ve öğrenmeyi eğlenceli kılmaya çalışılmıştır. Öğrenci harfi tanırken, aslanı da öğrenmektedir. Aslan sözcüğünün ilk harfinin anatomisi, öğrencinin zihnine kolaylıkla yerleşebilmektedir. Bir diğer öğrenci Büşra Aslan’ın bitkiler serisi içerisinde tasarladığı “A” harfi de bitki ve çiçekleri tanıtmayı amaçlamaktadır. Aslanağzı çiçeği, “A” harfi formunda tasarlanarak, çiçeğin fizyolojik yapısı ile “A” harfinin anatomik yapısı bütünleştirilmiştir (Şekil 3).

Sevil Öztürk, meyveler serisi çalışması ile her türden meyveyi konu alarak, majüskül harf tasarımları yapmıştır (Şekil 4-5). Harflerin fonetik yapısı, meyvelerin iştah açıcı görüntüsüyle birleştirilerek, öncelikle meyve sevmeyen çocuklar hedef kitle olarak kabul etmiştir. Zülfiye Egehan’ın çalışması da aynı hedef kitleye tasarlanmıştır. Ancak bu tasarımlarda miniskül harfler kullanılarak, harflerin anatomik yapısı hakkında daha fazla bilgilendirici rol oynanmak istenmiştir (Şekil 6-7). Meyve formuyla yaratılmış aynı harfin,

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

hem majüskül hem de miniskül görüntüsü, çocuklara harfin anatomisi hakkında kalıcı bilgiler verebilecektir.

Canan Özdemir, harflerini tasarlararken sebze ve meyvelerden yararlanmıştır. Öğrencimiz, greyfurdun yuvarlak kesimli dilimini miniskül “g” harfiyle özdeşleştirmiştir (Şekil 8). Miniskül “g” harfinin görsel ve fonetik yapısı, meyvenin tekerlek şeklindeki dilimi ve kabuğunun deformasyonu ile oluşturularak, okunurluğu son derece güzel olan tasarım gerçekleştirilmiştir. Sade ve okunur olması tasarımın başarısını ortaya koymaktadır.

Çiçek türlerinin bir hayli fazla ve alfabemiz harflerinin tamamını karşılayacak kadar zengin isim çeşitlerinin biliniyor olması, çiçekler serisinden yararlanılarak tasarlanan harflerin hem görsellik hem de fonetik olarak güzel sonuçlar vermesine zemin hazırlamaktadır. Çocukların bu harflere daha fazla ilgi göstereceğini, kendilerine daha yakın bulabileceklerini tahmin edilmektedir. Özlem Şen, çiçek serisinden hareketle tasarımlarını oluşturmaya çalışmıştır. Öğrencimiz menekşe çiçeğini etkili bir şekilde kullanarak, majüskül “M” harfi tasarımı yapmıştır. Formun oluşturulmasında, menekşenin, yaprak, sap ve çiçeğin kendisi kullanılmıştır. “M” harfinin anatomik yapısında bulunan üç kıvrım noktalarına, menekşe çiçeklerinin getirilmiş olması ve üst kıvrım noktalarının tepe uçlarının yapraklarla tamamlanmış olması son derece etkili olmuştur (Şekil 9). Çocukların önce çiçekleri görmeleri ve sonra formik bükümün sebebinin araştırarak “M” harfini fark etmeleri istenen ve beklenen sonuç olacaktır. Aynı başarıyı Büşra Aslan’ın “H” harfinde de görebilmekteyiz (Şekil 10-11). Hercai Menekşesinin “H” harfinin tasarımda seçilmiş olmasının nedeni, çiçek isminin bu harf ile başlıyor olmasıdır. Bu, tüm harf tasarımları için geçerli olan önemli bir kuraldır. Tasarımların tamamının fırça ile elde yapılmış olması diğer önemli bir ayrıntıdır. Böylece öğrencilerimiz, harfin tüm anatomik yapısını yeniden oluşturabilmekte, göz koordinasyonunu çok iyi kullanabilmektedirler. Bilgisayar ortamında yapılan tasarımlarda en büyük sorun, öğrencinin hazır şablonlara yöneliyor olmalarıdır. Buda harfin doğal olmasını engellemektedir.

Büyük baş hayvanları konu alan Elama Çetin’in çalışmalarında, kuyruk gibi uzuvlar harflerin okunurluğu konusunda sorun yaratabilmektedir (Şekil 12). Buna karşın okul öncesi çocuklarının bu tasarımlara çok ilgi gösterdikleri gözlemlenmiştir. Bu çalışmada çocuklar önce ineği görüyor, sonrada yönelttiği sorularla harfin formunu anlamaya çalışmaktadırlar. Bu olması beklenen sonuçtur. Çünkü çocuğun sorarak öğrendiği harf formu, akılda kalıcı olacaktır. Zülfiye Egehan’ın meyveler serisi içinde tasarladığı miniskül harflerde, kalıcılık ve okunurluk açısından etkilidir (Şekil 13). Miniskül “k” harfinin dalındaki kiraz şeklinde formlaştırılması çocukların beğenisini kazanmış olması kadar, iştah kabartıcıdır. Aynı şekilde çiçeklerden yararlanarak tasarımlarını geliştiren Tuba Altunbay, harf formunda çiçek tasarımlarıyla, çocuklara harfleri tanıtırken, çiçekler hakkında da bilgiler vermektedir (Şekil 14).

SONUÇ

Bugün sık kullandığımız tipografik tasarımlar kısa sürede oluşmuş harfler değildir. Onların uzun ve zahmetli oluşum süreçleri, kusursuz formlarının oluşmasında önemli rol oynamıştır. Sayın Becer’in deyiimi ile harfin temel unsuru, çizgisel vuruş ve darbelerdir. Harfin oluşumunda kullanılan yazı araçlarının darbeleri ve ortaya konulan olgusal etki, harfin

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

formunu doğrudan etkilemiştir. Çoğu zaman bu etki, bozulmadan kullanıma sunulmuş, çoğu zamanda kullanım esnasında farkında olmadan yapılan değişimler harfin formunu etkileyerek yeni görünümlere sokmuştur. Harfin tasarım sürecinde, hedef kitle hesaba katılmadan, estetik kaygıların dikkate alınmış olması, grafik tasarımcıya bazı sorunları beraberinde getirmiştir. Günümüz grafik tasarımı, hedef kitle etmenini göz ardı edememektedir. Günümüz hayat akış hızının, düne göre iki kat artmış olması, iletinin son alıcıya çok daha kısa sürede, etkili ve kalıcı bir şekilde iletilmesini zorunlu kılmıştır. Tüketicinin sürekli meşgul olması, iletinin, tüketiciye üç ile altı saniye gibi çok kısa bir sürede iletilmesini zorunlu kılmaktadır. Tabii bunun bazı kuralları olacaktır. Öncelikle grafik tasarımcı amacının sanat yapmak değil, iletişim kurmak olduğunu bilmelidir. Daha sonra tasarımların olabildiğince sade, olabildiğince renk kargaşasından arındırılmış ve tipografinin son derece okunur ve anlaşılır olması gerekir. Diğer taraftan tasarımın hedef kitlesi hakkında kesin ve net bilgilerin, grafik tasarımcı tarafından biliniyor olması da çok önemlidir. Zira tasarım, hedef kitleye göre şekillenecek, renkler, formlar ve tipografi yine bu kitleye göre belirlenecektir. Bu, tasarımcının gittiği yolda önünü görebilmesine benzetilebilir. Yaratıcı harf tasarımları da bu anlamda gidilen yola ışık anlamına gelebilir. Öğrencilerimiz yaptıkları görsel ve fonetik tasarımlarla, çocuklara okumayı sevmeyi, eğlenceli kılmayı ve onlara harfleri tanıtmayı amaçlamışlardır. Yaratıcı harf tasarımlarının, çocuklara yönelik reklam kampanyalarında kullanılması, şüphesiz amaca ulaşmada çok yardımcı olacaktır. Çocuklar, ilgilerini çeken canlı-cansız nesnelere görünümündeki tuhaf şekillerin farkına varmakta gecikmeyecek ve o garip şekillerin kendilerine bir şeyler anlatmaya çalıştığını hissedeceklerdir.

Tipografi dersinde yapılan çalışmalar yeni gibi görünmeseler de, aslında tasarıma çok yeni anlatımlar katmaktadırlar. Bilinen nesnelere harf şeklindeki görüntüleri, çocuklarda yeni heyecanlar uyandırmakta, onların ilgilerini çekebilmektedir. Uludağ Üniversitesi Anaokulu beş yaş sınıfında yapılan uygulamalarda, öğrencilerin çoğunun, ineğin “İ” ile, menekşenin “M” ile, çileğin “Ç”, aslanın “A” harfi ile başladığını söyleyebildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuç çalışmaya konu olan tüm harfler için geçerlidir. Daha da ileri gidilerek, çocuklara ilk harfleri görselleştirilmemiş başka nesnelere de sorulmuş ve sonucun değişmediği görülmüştür. Ancak burada bazı öğrencilerin nesne isimlerini heceledikleri de görülmüştür. Öğrenciye masanın hangi harf ile başladığı sorulduğunda “m” harfi yerine “ma”, sandalye için “sa” baba için “ba” anne için “an” hecelerini kullanmıştır. Burada öğrencinin kafasının karışmaması için herhangi bir müdahalede bulunulmamış, uygulamaya çalışmalarımıza konu olan ve sadece ilk harfleri görselleştirilmiş nesnelere devam edilmiştir.

Yaratıcı harf tasarımlarının anaokulu öğrencileri üzerindeki olumlu etkilerinin görülmesi, gidilen yolun doğru olduğunu göstermektedir. Okul öncesi çocuklarının büyük bir heyecanla, tanıdıkları ve bildikleri nesnelere isimlerini söylemeleri, harfin tanıtılması konusunda sevindiricidir. Çocuk, bildiği nesnenin ismini telaffuz ederken, bilmediği harfi de şeklen ve ismen öğrenmekte ve öğrenirken de çok eğlenmektedir. Şurası kesindir ki amaç ne

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

olursa olsun, neyle olursa olsun, çocukları eğlenirken görmek her şeye değerdir. Umuyorum ki bu inançla, çocuklara yönelik harf tasarımlarında artış olacak, çocukların eğlenirken öğrenmesine yardımcı olunacaktır. Böylece, en büyük ve en etkili tüketici hedef kitlesi olan çocuklar, tüketirken de eğlenmiş olacaklardır.

Kaynaklar

1. BAEYENS, Martin (2002), www.aed.org.tr/tipografi.html (10.06.2008).
2. BECER, Emre(1997), *İletişim ve Grafik Tasarım*, Dost Kitapevi, Ankara.
3. ERGİN, Akif (2008), *Eğitimde Etkili İletişim*, Anı Yayıncılık, Ankara.
4. GARDNER, Howard (1999), *Çoklu Zekâ*, Enka Okulları Yayını, İstanbul.
5. Grafik Tasarım Dergisi (2007), *Alphabet Sergisi*, Kasım, Sayı, 14, İstanbul.
6. MONTESSORİ, Maria (1975), *Çocuk Eğitimi “Montessori Metodu”*, Sender Yayınları, İstanbul.
7. İSTEK, Ragıp (2005), *Görsel İletişimde Tipografi ve Sayfa Düzeni*, Pusula Yayıncılık, İkinci Baskı, İstanbul.
8. UÇAR, Tevfik Fikret (2004), *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*, İnkılap Kitapevi, İstanbul.
9. SARIKAVAK, Namık Kemal (2005), *Sayısal Tipografi 1*, Başkent Üniversitesi Yayınları, Ankara.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

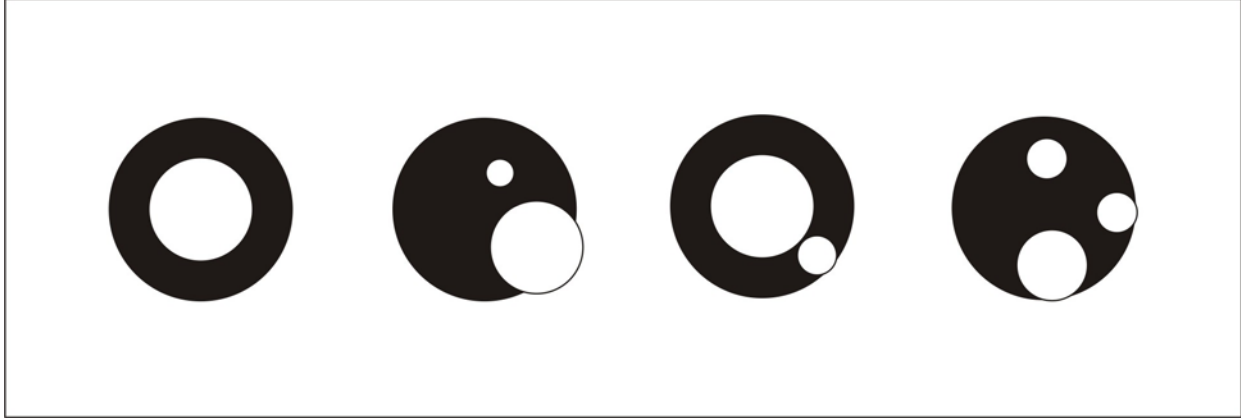
İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

EKLER:

Resim1:Töre Terrasi; “Whimcircle Night” (2004) Harfler; O, P, Q, R. (Grafik Tasarım 2007:10)

Şekil 1 Gültekin Erdal. Böcekler Serisi (Campodea) “c” harfi.

Şekil 2 Aynel Yavuz. Vahşi Hayvanlar Serisi (Aslan) “A” harfi.

Şekil 3 Büşra Aslan. Bitkiler Serisi (Aslanagzı Çiçeği) “A” Harfi.

Şekil 4-5 Sevil Öztürk. Meyveler Serisi (Böğürtlen) “B” harfi ile (Çilek) “ç” Harfi.

Şekil 6-7 Zülfiye Egehan. Meyveler Serisi (Böğürtlen) “b” Harfi. (çilek) “ç” Harfi.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

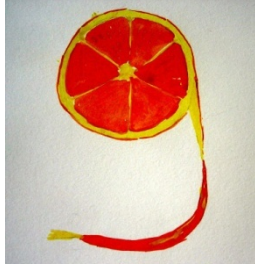
ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ENGLISH

Şekil 8 Canan Özdemir.
Meyve Serisi "g" harfi.

РУССКИЙ

Şekil 9 Özlem Şen.
Çiçekler Serisi. "M" harfi.

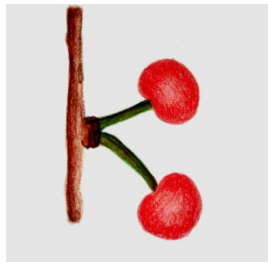
КЫРГЫЗЧА

Şekil 10-11 Büşra Aslan. Çiçek Serisi . Çiğdem, "Ç" ,
Hercai Menekşe . "H" Harfi

Şekil 12 Elema Çetin
İnek "i" Harfi

Şekil 13 Zülfiye Egehan.
Kiraz, "k" Harfi.

Şekil 14 Tuba Altunbay.
Orkide, "O" Harfi.